

PATUL RĂVĂȘIT

Serie de autor

Respect pentru oameni și cărți

PATUL RĂVĂȘIT

Traducere din limba franceză
de Adina Dinițoiu

EDITURA
ART

Redactor: Mădălina Vălcu
Machetare și design: Walter Weidle
Tehnoredactor: Angela Ardeleanu
Copertă: Alexandru Daș

Această carte a fost editată prin intermediul CulturesFrance / Ministerul
Francez al Afacerilor Externe și Europene,
în cadrul *Programului de sprijin pentru publicare Nicolae Iorga*.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SAGAN, FRANÇOISE

Patul răvășit/ Françoise Sagan ; trad. de Adina Dinițoiu. – București:
Art, 2012

ISBN 978-973-124-760-1

I. Dinițoiu, Adina (trad.)

821.133.1-31=135.1

Françoise Sagan

Le lit défait

© Éditions Stock, 2009

Prima ediție a acestei opere a fost publicată în 1977
de către Éditions Flammarion

© Editura Art, 2012, pentru prezenta ediție

Pentru Isabelle Held

Respect pentru oameni și cărți

*În fața perdelelor apretate
Patul răvășit gol pulsând de viață
Ca o temută flămură
Zborul său tranșant
Stinge zilele trece în noapte
Ca o temută flămură
Ținut aproape pustiu
Aproape
Căci e făcut pentru somn și dragoste
Tu stai în picioare lângă pat.*

Paul ÉLUARD

Respect pentru oameni și cărți

– E amuzant, spunea vocea lui Béatrice – părea că de foarte sus, mult mai de sus decât el însuși, pe pat –, e amuzant că nu m-ai uitat de acum cinci ani...

El nu răspundea. Își asculta inima bătând, își căuta suflul, confiscat de dragoste, își ștergea sudoarea de pe frunte, lipit de acest corp atât de familiar și atât de pierdut. N-avea ce să-i răspundă, doar că de cinci ani încoace, într-adevăr, grație ei, care îl respinsese, nu mai era în apele lui, mergea ca un vagabond, inconștient și totodată conștient de propria ruină, și că abia acum, pe acest umăr pe care se abandona cu totul, își recunoștea singura lui patrie.

Tăcerea lui o intriga pe Béatrice. Cu câțiva ani înainte, la niște prieteni comuni, îl cunoscuse pe acest tânăr, pe vremea aceea agent la o companie de asigurări. Semăna cu un mieluşel prăpădit, însă ea îl admisesese ca favorit, timp de șase luni, la curtea ei de grații. Era încântător și tandru, cu ochii căprui și părul castaniu, un pic tern, credea ea. Ea, în schimb, știa că este frumoasă, brunetă, cu (așa cum îi spuneau și criticii, și amantii ei) un aer violent și dezarmat, cu pomeții înalți și buzele pline. Béatrice își construise o strălucită carieră în cinema și în teatru – într-un teatru așa-zis ușurel, dar care nu era atât de facil în anii aceia. În prezent, se părea că tânărul Édouard, mieluşelul rătăcit printre picioarele sale lungi, prea lungi, era pe cale

să devină unul dintre cei mai buni autori de ceea ce se numea „celălalt teatru“, teatrul așa-zis incomunicabil. Pe tema asta era, de altfel, o întreagă dispută de snobi. La vremea aceea, oamenii râdeau, plângeau sau se plectiseau cu toții la aceleași spectacole și doar succesul (dincolo de subvențiile de stat), banii deci, asigura supraviețuirea comedienților/saltimbancilor din ambele tabere. Trei ani mai înainte, Édouard Maligrasse, părăsit de multă vreme de Béatrice, care îl iubise pe când era un necunoscut, îndrăznise să compună – pentru ea, de altfel – un mic act, care lui i se părea nesemnificativ; și deși actul acela, găsit genial de prietenul unei prietene, fusese jucat în public și imediat descoperit de zece critici serioși și de nouă sute mondeni, deși înțelesese că Parisul putea să-i aparțină, într-o anumit fel, lui, Édouard, copilul unor pensionari, lui, Édouard, un tânăr rătăcit, îndrăgostit și trist, cu toate acestea nu-și imaginase că într-o bună zi va fi o legătură între șansa literară ce i se ivise la Paris și ocazia de a o reîntâlni pe aceea care făcea obiectul iubirii sale, căldurii sale, senzualității sale; pe scurt, obiectul a tot ce putuse câștiga și pierde încă de la sosirea sa la Paris: Béatrice.

Erau așezați în întuneric, el puțin mai în diagonală față de ea, ca și cum ar fi fost pregătit dinainte pentru o crucificare. Prin părul negru al lui Béatrice, vedea lalelele mov de pe covorul bej, deja trezite și tremurătoare în fața ferestrei. În urmă cu cinci ani, i se părea că văzuse aceleași lalele și aceeași fereastră, aceeași piele mată și roz în prim-plan, iar el simțise atunci sau mai degrabă crezuse că simte o fericire eternă. Nu încetase să viseze la ea din acel moment, dar abia acum își dădea seama, în clipa în care femeia din fața lui îi spunea aceste cuvinte fals modeste și ca suspendate în întuneric: „E amuzant că îți amintești

încă de mine după cinci ani...“. Acum îl trăgea de păr, râdea cu un râs încet, furios, el nu înțelegea prea bine ce-i spunea ea, dar pricepea că voia un răspuns. Și ar fi vrut, trebuia să tacă și deja se angaja la tăcere.

„Și ce am făcut timp de cinci ani“, se întreba el, cu fața afundată în umărul ei gol, „oare ce am făcut, dacă nu să încerc s-o uit, devenind celebru – cum spun ei –, suportând conversații înghețate și dialoguri idioate cu jurnaliști semi-inteligenti, visând la ce scrisesem, la ce voiam să scriu și la ce aș putea, probabil, să scriu? Oare am făcut altceva decât să-mi doresc să mă întorc aici? Mi-am petrecut cinci ani încercând s-o uit pe această femeie, ca un erou romantic al lui Alfred de Musset, și, culmea absurdului, nu știam nici măcar că doar pe ea, pe ea singură – călăul meu, soția mea, sora mea – voiam s-o uit“. Și cum ea nu încetase să-l tragă de păr și întreba neliniștită, dar cu o voce ironică, ce era cu această lipsă de reacție, a început și el să râdă, și-a ridicat capul, și-a lipit buzele de colțul buzelor ei și i-a zis surâzând și cu o voce distrată – în fine, cu o voce care voia să fie distrată – că nu încetase niciodată s-o iubească, dar că, totuși, parcă ar vrea ceva de băut. Ea s-a ridicat imediat și s-a îndreptat spre bucătărie. Iar el, care nu avea decât o vagă idee despre sine, despre natura sa, ca și despre viitorul lui, a avut deodată senzația că este obiectul unui destin inexorabil, senzație barocă, dar și evidentă, pe care i-a confirmat-o vocea lui Béatrice, care se întorsese în cameră cu două pahare.

– Nu-mi aminteam, a spus ea, nu-mi aminteam că făceai așa de bine dragoste.

Ridicase deja capul pentru a-i răspunde: „Pentru că nu mă iubeai“, dar s-a lăsat din nou în patul răvășit și a articulat clar, împotriva voinței sale:

– Am învățat între timp... ce vrei...

A doua zi, i-a propus să o ducă undeva în oraș să ia prânzul, căci își aducea prea bine aminte, aproape cu masochism, gustul de a se afișa pe care îl avea Béatrice: gustul care, considera, o făcuse să se debaraseze de el în urmă cu cinci ani, pentru un alt amant, mai important. În ce-l privea, el era prin firea lui complet indiferent la tot ce însemna zvonuri, cancanuri, într-un cuvânt la bârfele răsuflăte ale lumii succesului. Dar în dimineața aceea, știind că ea era sensibilă la asemenea lucruri și fiind hotărât să transforme dorințele ei în inițiative venite din partea lui, fiindu-i deja teamă, mai ales, de a rămâne singur – în stradă, într-un pat sau oriunde altundeva – singur, privat de parfumul ei, de vocea ei, i-ar fi convocat de bună voie pe toți obișnușii barurilor și restaurantelor în vogă la un dejun de reînnoțare oficială a relației, dacă ea ar fi avut cea mai mică dorință în privința asta. Își dădea seama, după bătaile inimii, după tremuratul mâinilor, în ce măsură fusese lipsit de sânge, de oxigen și de nervi vreme de cinci ani. Nici măcar nu se străduia să știe de ce fusese atât de nebun după femeia asta, nici cum putuse să spere că o va uita. Nici de ce își aducea aminte de toate acestea în prezent, cu atâta violență. Se înclina în fața ei ca în fața sfintelor taine. Nu-și mai îndrepta pașii într-un sens anume, ci se mărginea să se lase în voia lor.

Spre marea lui surpriză, Béatrice a refuzat un asemenea dejun. Prefera, zicea ea, să rămână singură cu el și a cerut să li se aducă în cameră sandviciuri, vin alb, fructe și cafea. Desena, cu un aer pe jumătate ostil, pe jumătate amuzat, semne cabalistice pe pieptul lui; îi atingea gâtul, apoi umărul, apoi piciorul, apoi pânțelele. Părea că reintră în posesia a ceva ce-i aparținuse dintotdeauna, fără s-o știe, și o clipă el s-a întrebat dacă nu era și ea supusă aceluiași fenomen ca el; dacă impresia aceea teatrală de posesie și de fatalitate nu o atingea și pe ea în aceeași măsură ca pe el. Dar acum se scursese deja multă vreme de când trăia la Paris, de când îi cunoștea ritmurile și ocolișurile mai degrabă cotidiene decât stendhaliene, și nu s-a hazardat să-i pună această întrebare. În același timp, alunga o voce secretă, aceeași care acum cinci ani, sumbră și geloasă, se încăpățâna s-o întrebe de ce nu voia să iasă cu el, să-l afișeze triumfal în restaurantul acela în care orice dejun însemna o mărturisire și unde el însuși, Édouard, ar fi fost un complice foarte convenabil. Voia să-l ascundă încă o dată? Totuși, știa foarte bine că secretul care putuse exista între ei, la vremea aceea, nu mai era necesar: acum el era cunoscut, la fel și ea, aveau tot dreptul să mănânce împreună heringi de la Marea Baltică, la ora două după-masă, în braseria aceasta cu un fals aer familial, unde prezența lor părea a spune: „Am împărțit patul, ne-am plăcut unul pe altul, acum ne e foame“.

– Ți-e rușine cu mine? a întrebat el.

Ea îl privea, îi mângâia părul, părea că îl țesală, îi atingea pielea, zâmbea în timp ce-l privea, ironică, gânditoare și tandră, inteligentă poate? În orice caz, semăna cu aceea din visul pe care-l avusese ani la rând după ce-l părăsise și, credea el, îl uitase.

– Rușine cu tine? a spus ea. Nu. Ești frumos, să știi. Dar de ce vrei să ieșim? E ziuă, e soare, lumina mă irită.

Și s-a repezit asupra lui, i-a căutat vena pe gât și i-a spus cu o voce puțin sălbatică, deși rece:

– Acum o să te însemn, micuțul meu. O să fii marcat cu o vânătăie, aici, timp de două săptămâni, și femeile tale nu vor putea face nimic.

Îl mușca, îi sugea sângele din beregată, era vampirul vieții lui.

– Chiar vrei să rămâi singură cu mine? a întrebat el, încurcat în propriile idei și amintiri și în cearșafurile care, înfășurate în jurul lor, păreau ca umflate de vânt, vântul plăcerii lor, fără îndoială.

Ea n-a răspuns și, în acel moment, nu mai erau întrebări care să fie puse.

La ora patru, se aflau așezați la o masă în braserie, la fel de zăpăciți, palizi și triumfători. Cearcănele de sub ochi erau tot atâtea cununi de lauri pentru obișnuții locului. La ora patru, cu mâinile obosite și cu privirea prea limpede, au mâncat heringi și cartofi fierți și au schimbat între ei jurăminte. Toate perisabile, desigur; însă toate pândite, supravegheate și înregistrate de către neobosiți iscoditori, acești câini de pază, oameni de bine și de rău, pe care-i numim gura lumii¹ sau prietenii, pe scurt, ceilalți. Și unul spunea celuilalt: „Păi da, nu-ți amintești, acum cinci ani avuseseră o legătură!“. Iar celălalt se indigna: „În fine, e greu de crezut, ea joacă în piese de bulevard. Și ce scrie el e altceva, mi se pare, nu?“. Cel dintâi conchidea: „Da, cercetare teatrală, sigur, dar ea e a naibii de frumoasă, nu?“. Și toate privirile astea vesele, curioase păreau tot atâtea proiectile inamice sau prietene care treceau peste capetele lor, îi apropiu și îi îndepărtu, într-un soi de cinema perpetuu; dar fără realitate pentru ei, căci ea îi spunea: „Nu mănânci

¹ În original, „le Tout-Paris“ (n. tr.).

deștul, Édouard. Mă iubești?“, iar el, servindu-se cu o mână moale din cartofii de care n-avea nici un chef, îi răspundea: „Te iubesc, nu te-am iubit decât pe tine. În schimb, nu cred că iubesc heringii ăștia“. Și atunci, suverană, ea ridica mâna, șeful de sală devenit complice din clipa în care îi văzuse intrând se precipita înspre ei și peștele dispărea de pe masă. Și la ora patru după-amiază, în plin soare, în fine, în plină umbră, dar se simțea cum arde soarele afară, în spatele verandei de sticlă, ei comanda două băuturi puternice, ca doi eroi ai lui Fitzgerald, în care simțeau că se transformă, odată cu oboseala, dorința și alcoolul din pahare. Și nimeni nu mai putea să-i vadă sau să-i audă, căci în ziua aceea Édouard și Béatrice erau amândoi în culmea fericirii.

De mulți ani, Béatrice ținea un jurnal. Era un carnet îmbrăcat în piele roșie, cu hârtie velină, cu o vagă încuietoare anii '30, care nu mergea, de altfel, și pe care luase obiceiul delicios, infantil și desuet – credea ea – de a-l ascunde în obiectele ei de lenjerie intimă. În ziua aceea, după ce-l părăsise brusc pe Édouard, după obiceiul ei, și-a luat condeiul și a scris în carnet aceste câteva fraze:

„L-am regăsit pe Édouard. La fel de fermecător. Cu același aer înfocat care mă făcuse să-l iubesc acum ?... ani“. S-a oprit aici. (Semnul de întrebare arăta mai degrabă regretul decât cinismul. Neputând să-și aducă aminte cu precizie de numeroșii ei amanți, Béatrice ajunsese să deplângă absența, la ea, a ceea ce numea cu amabilitate memoria datelor. Facultate care, în fond, ar fi condus-o dacă nu la remușcare, cel puțin la vertij.) A reluat scrisul: „În afară de talent, se simte în el o asemenea nevoie de căldură, este o așa chemare în ochii săi cafenii-aurii (a pus liniuța de unire

cu sânguință și delectare), încât am decis să înlătur, să șterg tot ceea ce a constituit viața mea mai înainte. Mâine o voi rupe cu B... (aceste puncte de suspensie, în schimb, nu erau un mister pentru nimeni, tot Parisul știa că trăia cu Bruno Kane, producătorul) și-i voi spune lui Édouard că sunt numai a lui“.

Încheind astfel această magistrală capodoperă de punctuație și de rea-credință, iar ultima ei frază părându-i-se definitivă, în orice caz pentru anul în curs, Béatrice a încuiat caietul cu cheia gotică și l-a așezat din nou printre cămășile sale de noapte. Ca mulți oameni senzuali, violenți și libertini, Béatrice se simțea disculpată de faptul că-și anunța sau își nota în scris deciziile, oricât de crude ar fi fost ele. După care s-a dus să se pieptene, să se remachieze și să se ghemuiască, modest, cu genunchii strânși sub bărbie, pe o canapea grenă, vizibil construită pentru acest gen de atitudine. A încercat să aleagă o carte care să-l seducă pe Édouard când se va întoarce. Căci nu era proastă și citise mult. De aceea, a ezitat îndelung. Un roman polițist risca să-i dea un aer superficial, Proust – un aer pretențios, iar Valéry, credea ea, un aer inefabil. L-a ales, așadar, pe ultimul.

În tot acest timp, ca un nebun, Édouard bătea străzile Parisului, întrebându-se în fiecare clipă dacă avea vreo șansă, o simplă șansă, o șansă cât de mică să o revadă pe Béatrice. Ea îl părăsise atât de brusc în fața braseriei Lipp... Cumpăra flori, discuri, cărți, tot ceea ce-i plăcea, și toate acestea pentru ea, cu slaba speranță că portarul imobilului în care locuia Béatrice nu-l va arunca înapoi în stradă, pe el și cadourile sale, cu lovituri de picioare. Era nebun, era slab și fusese imprudent; ar fi trebuit să-și asigure niște

reper, să întrebe: „Când ne mai vedem? Și unde?“. Dacă Béatrice îi spusese „Te iubesc“, asta nu însemna că îi și fixase un rendez-vous precis. Și ar fi trebuit să se gândească atunci că dacă cineva îți spune „Te iubesc“, lucrul nu arată decât momentul dorinței sale imediate, dorința *sa*, nu propria ta dorință, și că, îndrăgostit cum era, iar iubirea lui fiind permanentă, orice rendez-vous nu putea să fie decât o amânare și orice întâlnire fixată doar un afront, o suferință, nefericirea, ce mai...

Sigur că-și petrecuse noaptea în brațele acestei femei care îl asigurase de dragostea ei și sigur că putea să-i telefoneze. Însă ea se răsucise pe călcâie atât de repede în fața restaurantului și-i spusese atât de vesel „La revedere“, încât acum nu mai știa ce să facă. Se îndoia de simțurile sale, de memoria lui, de șansa pe care o avea, în fine, pe scurt, se îndoia de el însuși. În rătăcirea lui, s-a ciocnit de mai mulți trecători care trebuie să-l fi luat drept un nebun, unul dintre aceia care în septembrie se cred de Crăciun – și era cazul lui –, și în starea asta, resemnându-se cu ce-i mai rău, a ajuns în fața locuinței lui Béatrice.

Era ora șapte seara și, de plictiseală, ea ajunsese să-și pună la îndoială faimoasa putere de seducție. După dezinvoltul și, de altfel, obișnuitul „La revedere“ din fața restaurantului, nu se mai întâmplase nimic: nici un telefon, nici o floare, nici un semn. Reîncepea să se urască fiindcă, în mod curios, când lucrurile nu mergeau cum voia ea, Béatrice nu se gândea să se plângă, ci să-și pună întrebări; se ura pur și simplu, așa cum ura orice eșec. Și apoi cineva a sunat la ușă, a auzit explicațiile încâlcite ale lui Guillaume, portarul-valetul de cameră-bucătarul său, în antreu, dar nici o clipă, ciudat, n-a avut intuiția că putea

să fie Édouard. Și când l-a văzut în fața ei, debordând de pachete și de flori, în ciuda ajutorului lui Guillaume, când i-a văzut pe cei doi bărbați la fel de uimiți, și unul, și celălalt, la fel de speriați în aparență de prezența ei, Nefertiti, regina locurilor aceloră, ea a simțit un veritabil elan de dragoste către Édouard. Se reîntorsese, era al ei, îi justifica astfel cursul vieții, era răspunsul la marea întrebare, teribila întrebare, aceea care o obseda încă din copilărie: „Oare plac?” Trebuie să fi avut pe chip o expresie de ușurare, astfel încât măcar o dată Édouard, distratul, visătorul Édouard a remarcat-o. A dat drumul pachetelor – asta în vreme ce Guillaume se făcea dispărut cu o iuțelă de mult deprinsă –, a luat-o pe Béatrice în brațe și i-a spus cu o siguranță extravagantă – dat fiind infernul din care ieșea – „Ți-am lipsit, nu?”

Și n-a fost surprins când ea a încuviințat, nici când, ridicând capul spre el, l-a sărutat încetisor pe colțul buzelor, nici când ea i-a desfăcut mai întâi paltonul, apoi haina, nici când i-a desfăcut cureaua, mereu fără să-l privească. Erau, totuși, amândoi în picioare, în antreul atât de violent luminat, erau poate supravegheați, dar în aparență ei puțin îi păsa, iar el simțea cum sângele își reia cursul în vene. Se silea să stea nemișcat, cu colțul buzelor sale lipite de cele ale lui Béatrice, își spunea, își aducea aminte că iubirea era un lucru sublim. Acum, ea își strecura mâna între cămașa și pielea lui, a lui, Édouard, nefericitul în dragoste, venea în întâmpinarea lui; și acolo, în holul acela stupid luminat, îl trăgea către ea, suspina, îi pronunța numele „Édouard, Édouard”, cu o voce caraghioasă. Îl dureau buzele în clipa aceea, respira foarte repede, își spunea că totul era o nebunie, o extravagantă, că nu trebuiau să facă decât doi pași pentru a intra în camera albastră, unde

era patul, patul lor. Ce făceau ei oare acolo, încurcați în propriile haine, clatinându-se unul spre celălalt, ca niște luptători extenuați? Dar într-un mod obscur, simțea că ea avea dreptate, că n-aveau timp să facă acei câțiva pași și că mâna rugătoare agățată de spatele lui, ca și aceea exigentă așezată pe pieptul lui aveau, amândouă, înțelepciunea lor, dar și nebunia lor, și precizia lor maniacă. A întors puțin capul și a fost izbit din plin de gura lui Béatrice și imediat a încetat să mai lupte, i-a îndepărtat rochia de casă stacojie, nefiind surprins o secundă că o găsește goală, așteptându-l, în vreme ce cu o oră în urmă s-ar fi lăsat ucis pentru o scenă ca asta. Și atunci, sprijinind-o de peretele cel mai apropiat, între două plante distrase și verzi, s-a aruncat asupra ei; buzele lui Béatrice s-au deschis sub ale sale; ea și-a desprins mâna provocatoare și a încercat s-o regăsească pe cealaltă, cea speriată, agățată de spatele lui Édouard; a început să-i lovească ușor coastele, să-i muște obrajii, să murmure cuvinte incomprehensibile. Apoi – dar odată ajuns acolo, el era atât de fericit și atât de aproape de buza prăpastiei, încât trebuia să-și încheșteze pumnii, până la a-și face rău, în acest blestemat de perete – ea s-a ridicat spre el și a început să geamă încetișor, în timp ce mâinile ei se așezau, într-un final, pe spatele acum rigid al lui Édouard. Iar vocea ei (devenită mai joasă, străină și superbă) i-a ordonat „Vino“ pe un asemenea ton, încât i s-a abandonat imediat, în timp ce ea îi mușca reverul hainei într-un ultim și tardiv efort de decență.

Ea era încremenită în fața lui, acum. Stăteau amândoi în picioare, pierduți și epuizați, cu ochii larg deschiși dedesubtul lustrei și al luminilor ei fade, atât de fade după consumarea plăcerii cu scurtcircuitele sale orbitoare, declanșate sub pleoapele lor.

Béatrice s-a desprins de el ușor, fără să-l privească, l-a sărutat pe gură, dar părea că într-un mod visător, și el i s-a abandonat, nemișcat, inundat de sudoare, de teamă sau de fericire, cum să știe?

– Ce e cu pachetele astea? a întrebat ea.

El a ridicat capul și a privit-o. Ea îl iubea, simțea asta, în momentul acela îl iubea; orice s-ar fi întâmplat după aceea, atunci cel puțin ea îl iubea.

– Nu știu, a răspuns el, sunt cadouri pentru tine.

– Nu vreau cadouri de la tine, a spus ea blând. Nu te vreau decât pe tine, doar pe tine.

Ea a ieșit, iar el a rămas o clipă în hol, apoi, ghidat de lumină, a ajuns în camera albastră a lalelelor. Béatrice zăcea de-a curmezișul patului, acoperindu-și gura cu mâna. A privit-o și s-a așezat deasupra ei. Și atunci când ea a început să-l strige, apoi să-l implore, apoi să-l insulte, atunci a știut că nu-și va mai reveni niciodată și că fusese creat, în definitiv, pentru fidelitate.